

Kunnskapsdepartementet

Strategi

Strategi for fagfornyelsen

av Kunnskapsløftet og Kunnskapsløftet samisk

Innhold

Innledning.....	5
Faser i fagfornyelsen.....	7
Utvikling av ny generell del (2014–2017).....	8
Fase 1 av læreplanutviklingen (2017–2018).....	9
Fase 2 av læreplanutviklingen (2018–2019).....	11
Fase 3 av læreplanutviklingen (2019→).....	12
Involverte aktører i fagfornyelsen.....	13
Andre interessenter.....	14

Innledning

Meld. St. 28 (2015–2016) Fag – Fordypning – Forståelse. En fornyelse av Kunnskapsløftet og Stortingets Innst. 19 S (2016–2017) angir målene og rammene for fornyelsen av læreplanverket for Kunnskapsløftet. Hovedprinsippene fra Kunnskapsløftet skal ligge fast. Læreplanene skal fortsatt ha kompetansemål, og elevenes utvikling av grunnleggende ferdigheter skal fremdeles stå sentralt i opplæringen. Samtidig skal fagfornyelsen gi gode skolefag med relevant innhold, og progresjonen i opplæringsløpet og sammenhengen mellom fag skal forbedres.

I meldingen beskrives de utfordringene som ligger i at dagens læreplaner er preget av stofftrengsel, samtidig som mange argumenter for nye faglige temaer og elementer. For å sikre at fagfornyelsen fører til at skolefagene legger bedre til rette for elevenes dybdelæring og bedre kompetanse i fagene, er det viktig at de konkrete vurderingene av innholdet i læreplanene gjøres av fagpersoner. Læreplanene for fag skal fornyes slik at de får et relevant innhold og tydeligere prioriteringer, og at de legger bedre til rette for dybdelæring.

Fagfornyelsen omfatter fagene i grunnskolen og de gjennomgående fagene i videregående opplæring. Det vil si de fagene alle elever skal ha, uavhengig av om de går på yrkesfag eller studieforberedende, og de fagene som alle elever på studieforberedende utdanningsprogrammer skal ha. Læreplanene i samisk som førstespråk og samisk som andrespråk brukes sammen med ordinær læreplan i norsk, og fornyelsen av alle disse språkplanene bør ses i sammenheng. Læreplanene i norsk tegnspråk og norsk for hørselshemmede fornyes i tråd med fornyelsen av ordinær norskplan. Læreplan i engelsk for hørselshemmede fornyes i tråd med ordinær engelskplan.

Sammenhengen mellom de ulike delene i læreplanverket skal være god, og både ny generell del og læreplanene for fag skal bidra til et verdiløft i skolen. Fagene skal bidra til å støtte opp under formålsparagrafens fellesverdier. Læreplanverket skal også være et godt og tydelig verktøy i det pedagogiske arbeidet på alle nivåer i skolen.

Fagfornyelsen skal gi gode skolefag med relevant innhold og sammenheng mellom fag. Skolen og lærerne skal legge til rette for at elevene tilegner seg solid faglig kunnskap og forståelse og grunnleggende ferdigheter, og at de kan anvende det de lærer, i ulike sammenhenger. I fagfornyelsen skal følgende definisjon av kompetanse ligge til grunn:

Kompetanse er å tilegne seg og anvende kunnskaper og ferdigheter til å mestre utfordringer og løse oppgaver i kjente og ukjente sammenhenger og situasjoner. Kompetanse innebærer forståelse og evne til refleksjon og kritisk tenkning.

Definisjonen tydeliggjør at kunnskaper og ferdigheter er forutsetninger for og deler av det å utvikle kompetanse. Elevene må få erfaring med å anvende det de har lært, på ulike måter, i sammenhenger som er nye. De skal forstå det de har lært, kunne reflektere over det de gjør, og kunne foreta kritiske og etiske vurderinger.

Nasjonale myndigheter vil fornye læreplanene i Kunnskapsløftet og Kunnskapsløftet samisk i nært samarbeid med sektoren og sentrale parter i skolesektoren. Fagene skal fornyes av personer med høy faglig og fagdidaktisk kompetanse og erfaring. Det skal bidra til at læreplanene legger godt til rette for en praksis som er solid forankret i pedagogisk, didaktisk, faglig og empirisk forskning.

En bred involvering skal bidra til legitimitet i prosessen, oppslutning om målsettingene for fagfornyelsen og sikre eierskap til det nye læreplanverket. Det skal derfor også etableres en referansegruppe, med representanter fra de sentrale partene i skolesektoren. Disse partene er, i tillegg til Kunnskapsdepartementet, Sametinget, KS, Norsk Lektorlag, Skolelederforbundet, Skolenes landsforbund, Utdanningsforbundet, Nasjonalt råd for lærerutdanning (NRLU) og Elevorganisasjonen. Disse kan bidra til god forankring i sektoren underveis og bidra til fremdrift i de ulike fasene. Det er nasjonale myndigheter som har ansvaret for å fatte beslutninger underveis og fastsette nye læreplaner. Referansegruppen skal være en god dialog- og drøftingspartner for nasjonale utdanningsmyndigheter, og den skal involveres før det tas beslutninger underveis i prosessen. For å sikre at premissene for og innholdet i fornyelsen blir i tråd med Meld. St. 28 (2015–2016) og Innst. 19 S (2016–2017) skal Kunnskapsdepartementet ta alle prinsipielle beslutninger. Sametinget beslutter samisk innhold som beskrevet i opplæringsloven § 6-4 og deltar utover dette som part.

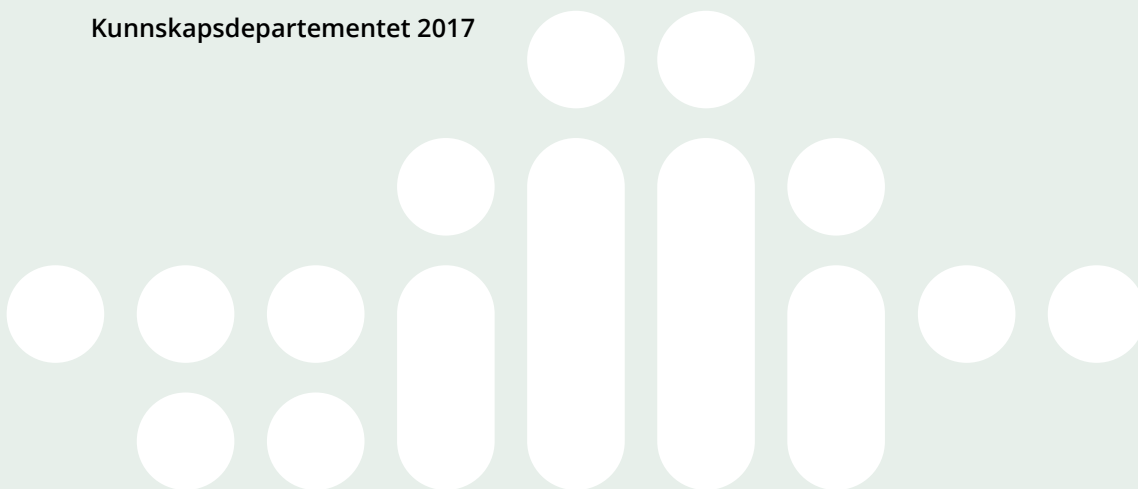
Strategien beskriver overordnet ulike faser i læreplanfornyelsen. Forventninger til hva skolen

skal ha ansvaret for, kommer fra mange hold, og det vil være mange ulike synspunkter på hva som skal være det prioriterte innholdet i fagene. En felles forståelse på alle nivåer av hvorfor dette arbeidet er nødvendig, og hva det innebærer, er derfor viktig. Læreplanfornyelsen vil bestå av flere faser. I hver fase er det avgjørende for et godt resultat at ulike parter informeres og involveres før beslutningene fattes.

Arbeidet med implementering av nye læreplaner starter samtidig med utarbeidelse av fornyede læreplaner. Tidlig og bred involvering og medvirkning er derfor også avgjørende for god implementering. Det er et mål at fagfornyelsen skal være en oversiktlig prosess med god informasjon underveis, nok tid i de ulike fasene i prosessen, samt tydelige forventninger til alle parter.

Strategien skal synliggjøre læreplanutviklingens ulike faser, avklare forventningene til prosessen og sikre god involvering i ulike faser av arbeidet.

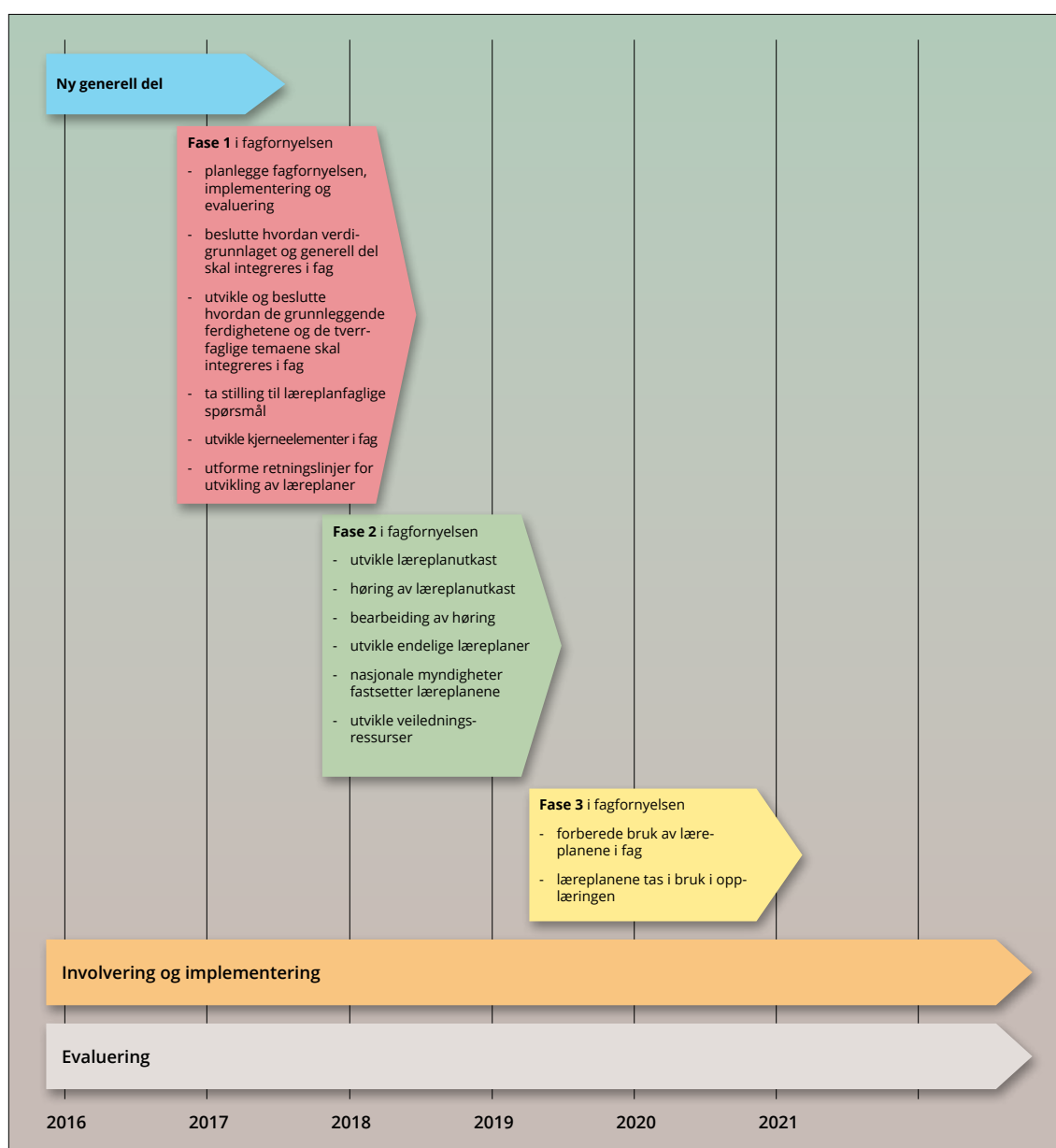
Kunnskapsdepartementet 2017

Faser i fagfornyelsen

Fagfornyelsen har tre faser. I den første fasen gjøres en prioritering av fagenes innhold. Dette legger grunnlaget for den andre fasen, som er selve utformingen av læreplanene. I fase tre forbereder skoler, skoleeiere og lærerutdanningene seg på å ta læreplanverket i bruk. De

ulike fasene både overlapper hverandre og bygger på hverandre. Beslutninger som tas, får konsekvenser for prosessen videre. Samtidig må det sikres tilstrekkelig fleksibilitet, slik at eventuelle behov for å gjøre justeringer underveis ivaretas.

Figur 1: Fasene i fagfornyelsen

Utvikling av ny generell del (2014–2017)

En ny generell del av læreplanverket utarbeides av Kunnskapsdepartementet og skal fastsettes høsten 2017. Ny generell del skal legge et godt grunnlag for å gi en bedre sammenheng i læreplanverket for Kunnskapsløftet og Kunnskapsløftet samisk. Den nye delen skal utdype verdigrunnlaget i formålsparagrafen og de overordnede målsettingene for opplæringen. Både de grunnleggende ferdighetene, de tverrfaglige temaene demokrati og medborgerskap, bærekraftig utvikling og folkehelse og livsmestring skal omtales. Generell del skal legge føringer for arbeidet med læreplaner for

fag, og den skal ha betydning for skolens praksis. I arbeidet har departementet hatt møter med fagekspertene, lærere, skoleeiere og skoleledere. Sametinget og sentrale organisasjoner i sektoren har deltatt i drøftinger og gitt konkrete innspill. Departementet har også opprettet en blogg der eksperter på ulike temaer, lærere, skoleledere og andre relevante aktører er invitert til å bidra.

Utkast til ny generell del sendes ut til offentlig høring, og fastsettes deretter av Kunnskapsdepartementet.

Fase 1 av læreplan- utviklingen (2017–2018)

I den første fasen skal det planlegges og gis retning for hvordan verdigrunnlaget i ny generell del skal integreres i fag. De tverrfaglige temaene og fagenes kjerneelementer skal utvikles, de grunnleggende ferdighetene skal videreutvikles, og det skal besluttet hvordan disse ulike elementene skal integreres i fagene. Kjerneelementene, de grunnleggende ferdighetene og de tverrfaglige temaene, skal ses i sammenheng og utvikles i tråd med verdigrunnlaget. Dette vil være en prosess som også vil innebære å avklare læreplanfaglige spørsmål, som god progresjon, omtale av vurdering i fag, osv. God kvalitet på forarbeidene vil være viktig for helheten og sammenhengen i læreplanverket. Partene i referansegruppen inviteres til å foreslå fagpersoner til utviklingsarbeidet og til å gi sine synspunkter før det fattes beslutninger. Disse prinsipielle beslutningene fattes av Kunnskapsdepartementet.

På denne bakgrunn skal det utarbeides retningslinjer for utvikling av læreplaner for fag. Retningslinjene beskriver de sentrale prinsippene for utforming av nye læreplaner. De gir føringer for innhold i, omfang og oppbygning av læreplanene. Partene i referansegruppen kommenterer utkast til retningslinjer på avtalte tidspunkter i prosessen. Det må vurderes når arbeidet med læreplanutviklingen bør starte, og når arbeidet med å utvikle fagenes kjerneelementer bør avsluttes. Virkningen av fagfornyelsen skal evalueres, og innretningen av evalueringen skal utformes i samarbeid med partene. Retningslinjene skal fastsettes av Kunnskapsdepartementet.

Fase 1 Forarbeid og utvikling av retningslinjer for fagfornyelsen 2017–2018	
<i>Hva?</i>	<i>Hvem er involvert hvordan?</i>
Etablere referansegruppen som representerer partene	Partene oppnevner personer
Planer for læreplanutviklingen, implementeringen og evalueringen	Nasjonale myndigheter utarbeider planer Partene gir innspill
Utrede hvordan generell del, verdigrunnlaget, grunnleggende ferdigheter og tverrfaglige temaer skal integreres i fag	Partene bidrar og foreslår fagpersoner som kan bidra i arbeidet Nasjonale myndigheter koordinerer og sikrer nødvendig faglig bredde
Etablere faggrupper for å utvikle kjerneelementer i fag	Partene foreslår personer Nasjonale myndigheter oppnevner personer
Vurdere å etablere en faggruppe som sikrer helhet og sammenheng i læreplanverket	Partene i referansegruppen foreslår Nasjonale myndigheter oppnevner
Utvikle kjerneelementer i fag	Faggrupper
Utrede og beslutte andre læreplanspørsmål	Faggrupper og nasjonale myndigheter
Organisere møtepunkter for gruppene på tvers	Nasjonale myndigheter
Diskusjon og innspill knyttet til sentrale læreplanfaglige spørsmål	Referansegruppen og nasjonale myndigheter
Sammenfatte arbeidet i fase 1	Nasjonale myndigheter, etter innspill blant annet fra referansegruppen
Eventuell høring av arbeidet fra fase 1	Nasjonale myndigheter vil i samarbeid med referansegruppen vurdere behovet
Utvikling av retningslinjer for fornyelsen av læreplaner for fag	Nasjonale myndigheter utarbeider, beslutter og informerer Partene gir innspill

Tabell 1: Forarbeid og utvikling av retningslinjer for fagfornyelsen

Fase 2 av læreplan- utviklingen (2018–2019)

Denne fasen bygger på beslutninger som er tatt i fase 1.

Nasjonale myndigheter oppnevner læreplangrupper for de enkelte fagene. Læreplangruppene er sammensatt av lærere med praktisk erfaring fra skolen og andre fagpersoner med relevant faglig, pedagogisk, didaktisk og fagdidaktisk kompetanse. De sentrale partene i skolesektoren foreslår personer til læreplangruppene. Det skal i tillegg sikres at læreplangruppene er sammensatt slik at de dekker den nødvendige faglige kompetansen. Det er også behov for å sikre helhet og sammenheng mellom de ulike læreplanene i fag og mellom de ulike delene i læreplanverket.

Utkastene til læreplaner gjøres kjent underveis. Det skal legges til rette for bred involvering. Referansegruppen kommenterer utkast på definerte tidspunkter i utviklingsprosessen.

Utkastene til læreplaner forelegges Kunnskapsdepartementet før de sendes ut til offentlig høring. Læreplanene fastsettes endelig av Kunnskapsdepartementet, på bakgrunn av Utdanningsdirektoratets anbefalinger etter høringen.

I samarbeid med referansegruppen skal det vurderes hva sektoren trenger i det lokale arbeidet med læreplanene, og det skal utarbeides støttemateriell/veiledninger for å underlette dette arbeidet. Nasjonale veiledningsressurser utvikles parallelt med læreplanene. Utviklingen av veiledninger til læreplanene starter opp før arbeidet med læreplanene avsluttes, og det tas sikte på at de foreligger samtidig med læreplaner for fag. Referansegruppen bidrar til at læreplanverket, sammen med veiledningene og informasjon om det fornyede læreplanverket, gir tydelig retning for og støtte til det lokale arbeidet og fremmer god læreplanforståelse.

Fase 2 Utvikling av læreplaner for fag og veiledningsressurser 2018–2019	
<i>Hva?</i>	<i>Hvem er involvert hvordan?</i>
Etablere læreplangrupper	Partene i referansegruppen foreslår Nasjonale myndigheter oppnevner
Utvikle læreplaner i fag og veiledningsressurser parallelt	Grupper av fagpersoner utvikler Nasjonale myndigheter har ansvar for å styre prosessen og fatte beslutninger
Diskusjon om og innspill til læreplanutkastene underveis, vurdere helhet og sammenheng i læreplanverket	Partene i referansegruppen og nasjonale myndigheter samarbeider om en åpen prosess med andre relevante aktører
Høring	Alle aktører
Læreplaner for fag	Nasjonale myndigheter fastsetter og informerer
Veiledningsressurser	Partene gir innspill Nasjonale myndigheter ferdigstiller og informerer

Tabell 2: Utvikling av læreplaner og veiledningsressurser

Fase 3 av læreplan- utviklingen (2019→)

Skoler, skoleeiere og lærerutdanningene må få tid og mulighet til å forberede seg til å ta læreplanverket i bruk. Det tas sikte på å fastsette læreplanene på et tidspunkt som gir skoler og

skoleeiere mulighet til å organisere gode prosesser for å gjøre seg kjent med og ta i bruk læreplanverket i sin egen praksis.

Fase 3 Forberede og ta i bruk nytt læreplanverk	
Hva?	Hvem er involvert?
Dialog om eventuelle utfordringer og sikre god implementering	Partene i referansegruppen
Dele erfaringer om bruken av det nye læreplanverket, inkludert kunnskap fra evalueringen og dialog om eventuelle behov for justeringer	Partene i referansegruppen

Tabell 3: Forberede og ta i bruk læreplanverket

Involverte aktører i fagfornyelsen

Partene i referansegruppen samarbeider om å følge opp målene for fagfornyelsen og de beslutninger som tas underveis. Partene skal bidra til bred forankring gjennom relevante former for involvering i sin egen virksomhet og målgruppene generelt. En vellykket fagfornyelse avhenger av at det legges et grunnlag for en felles forståelse av og et eierskap til prosessen og de ulike elementene i den på et tidlig tidspunkt.

Involvering skjer på ulike måter i ulike deler av prosessen. Med utgangspunkt i de overordnede føringene i denne strategien finner partene frem til hvordan dette skal foregå.

I tillegg til Kunnskapsdepartementet, som har ansvar for læreplanutviklingen, representerer partene store og relevante aktører for læreplanutvikling på skoleeiersiden, arbeidstakersiden, lærerutdanningsinstitusjoner og for det samiske innholdet i læreplanene. Partene har hver for seg og sammen bred kunnskap om ulike sider av opplæringen og erfaringer fra innføringen av Kunnskapsløftet. Partene har med sine roller i grunnopplæringen verdifull kompetanse og er viktige bidragsyttere i læreplanarbeidet. Samlet sett bidrar partene til sammenheng i prosessene, faglighet og ulike perspektiver gjennom sin kunnskap om og erfaringer med Kunnskapsløftet. Partene skal

sammen sørge for god implementering både i utviklingen av og ved innføringen av nye læreplaner.

I tillegg til å være selvstendige parter i fagfornyelsen utgjør de sammen også en referansegruppe som bistår nasjonale utdanningsmyndigheter i de ulike fasene i læreplanutviklingen og i implementeringen av et fornyet læreplanverk. Referansegruppen og utdanningsmyndighetene møtes på egnede tidspunkter i prosessen for gjensidig utveksling av informasjon og gjensidig drøfting av sentrale problemstillinger. Det skal bidra til kontinuitet og sammenheng i dette arbeidet.

Nasjonale myndigheter skal lede arbeidet med fagfornyelsen og har ansvaret for de prioriteringene og beslutningene som må tas. Nasjonale myndigheter er også ansvarlig for å igangsette og følge opp utviklingsprosessene, og utarbeider i samarbeid med partene en mer detaljert plan for arbeidet.

I tillegg til Kunnskapsdepartementet er partene i strategien Sametinget, KS, Norsk Lektorlag, Skolelederforbundet, Skolenes landsforbund, Utdanningsforbundet, Nasjonalt råd for lærerutdanning (NRLU) og Elevorganisasjonen.

Andre interessenter

Innholdet i læreplanene berører mange. Også andre interessenter er viktige for at fagfornyelsen skal bli vellykket. Nasjonale myndigheter har ansvaret for generell god informasjon om arbeidet utad og for å gi gode muligheter til å bidra med innspill og medvirke i de ulike prosessene for øvrige aktører/interessenter. De offentlige høringene er de viktigste arenaene for å høre andre interessenters synspunkter. I tillegg vil partene vurdere behov for høringskonferanser, dialogkonferanser, dialog gjen-

nom blogg og ulike typer grupper og nettverk som kan stimulere til kunnskapsutvikling, dialog og samarbeid.

Strategien skal bidra til å gi en overordnet oversikt over fasene i fagfornyelsen slik at andre interessenter får oversikt over prosessene. Nasjonale myndigheter har hovedansvaret for å informere og gjøre det mulig å delta i relevante deler av prosessen. Partene spiller en viktig rolle i dette arbeidet.

Utgitt av: Kunnskapsdepartementet

Omslagsillustrasjon: iStock

Trykk: Departementenes sikkerhets- og
serviceorganisasjon 01/17 - opplag 200

